

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

У ринковій економіці, економічною основою якої є різні форми власності на засоби виробництва та свобода підприємницької діяльності, існують об'єктивні передумови для зростання ефективності виробництва і все більшого задоволення на цій основі зростаючих потреб суспільства. Але, наявність та дія тільки вищезазначених факторів не означає автоматичного отримання високих економічних результатів. Для їх досягнення необхідна постійна робота у напрямку активізації інших факторів, зокрема ефективного управління елементами виробничого процесу.

Проблема підвищення ефективності виробництва, переведу його переважно на інтенсивні форми економічного розвитку є багатоплановою і вимагає для свого розв'язання активізації багатьох факторів виробництва. В сучасних умовах важлива роль у розв'язанні задач підвищення ефективності виробництва належить науково-технічному прогресу, широкому впровадженню техніки нових поколінь, принципово новим технологіям, подальшому удосконаленню виробничих відносин, господарського механізму, системи управління.

За умов сучасної економіки, зростання результативності виробництва можливе лише через поєднання як техніко-економічних засобів розв'язання цієї проблеми, так і впровадження таких організаційних рішень, які б дозволяли впливати на кінцеві результати виробничого процесу, а не на локальні, проміжні. Така позиція щодо впливу окремих факторів на економічні результати виробництва, дозволяє підприємству сформулювати економічно обґрунтовану політику оновлення техніко-технологічної бази, впровадження нових організаційних рішень, більш результативно використовувати наявні ресурси.

Впровадження науково-технічного прогресу має забезпечувати, в першу чергу отримання не локальних, проміжних результатів, а кінцевих, таких що впливають на економічні показники діяльності підприємства. Наприклад, забезпечують скорочення тривалості виробничого циклу виготовлення виробу, що в свою чергу дозволяє вивільнити із сфери виробництва частину фінансових ресурсів та направити їх на розв'язання інших задач.

За існуючими у виробництві поглядами, інтенсивні форми розвитку в першу чергу пов'язані з науково-технічними факторами, впровадження нової техніки та технології. Проте, не менш суттєво на інтенсифікацію виробничого процесу можуть вплинути організаційно-економічні чинники. Удосконалення планування, організації виробництва, праці, управління можуть привести до не менш вагомих економічних результатів ніж впровадження нової техніки та технології.

Для зростання ефективності виробництва, переведу його на переважно інтенсивні форми економічного розвитку необхідно підвищити рівень раціональності використання ресурсів, що споживає підприємство, економічно обґрунтовувати впровадження науково-технічних досягнень, підтримувати пропорційність у часі між окремими елементами виробничого процесу. Все це вимагає підвищення рівня організації праці і виробництва та їх ролі у досягненні високих кінцевих результатів.

Розвиток національної економіки на сучасному етапі має базуватися на більш удосконалених і ефективних формах економічного відтворення, і рівень організації праці та виробництва виступає важливою характеристикою цього розвитку.

Вплив організаційних інновацій на економічне зростання відбувається на основі більш ефективного використання всіх видів виробничих ресурсів. Разом з тим, підвищення рівня організації виробництва забезпечує умови для кількісних та якісних змін виробництва продукції. Удосконалення організації виробництва на рівні промислового підприємства обумовлює підвищення ефективності його діяльності за рахунок усунення диспропорцій між окремими елементами виробничого процесу, підвищення рівня ефективності використання основних фондів та оборотних коштів, встановлення більш раціональної організації праці, скорочення тривалості виробничого циклу. Все це забезпечує зростання обсягів виробництва без залучення додаткової чисельності працівників, капітальних вкладень, обумовлює скорочення часу виробництва, що дозволяє прискорити оборотність виробничих фондів. Таким чином, перевід промислового виробництва на переважно інтенсивні форми економічного розвитку передбачає підвищення ролі організації виробництва, праці та управління як найважливіших факторів зростання ефективності. До цього слід додати, що всі організаційні рішення, що забезпечують підвищення ефективності виробництва, як правило не супроводжуються значними затратами, так як можуть бути реалізовані на основі більш раціонального сполучення факторів виробництва.

У цьому зв'язку доцільно розглянути одну з основних характеристик ефективності виробничого процесу – час його протікання. У сучасній науці має місце така концепція, згідно якої виробничий процес представляє собою просту суму рівноцінних в економічному плані часткових виробничих процесів виготовлення деталей та вузлів. У часовому аспекті ця концепція означає, що, якщо досягнуті певні позитивні результати при виконанні окремих часткових виробничих процесів, то кінцевий економічний ефект буде дорівнювати їх сумі. У більшості випадків саме такий підхід є підставою для прийняття рішень щодо впровадження нової техніки та технології, удосконалення організації праці та підвищення її

продуктивності на робочих місцях. Розповсюджена думка, що слід намагатися отримувати економію часу при виконанні кожного часткового елемента виробничого процесу.

Насправді, такий підхід не приводить до очікуваних результатів, тому що виробничий процес являє собою складну цілісну систему, характерною особливістю якої є те, що властивості її елементів не створюють аналогічних властивостей системи у цілому. Це може бути доведено за допомогою прийомів математичного моделювання виробничого процесу. Зокрема, через використання сітьової моделі виконання комплексу робіт по виготовленню виробу. За допомогою цієї моделі можна відобразити виробничий процес виготовлення виробу з урахуванням всіх організаційних та технологічних особливостей. Як демонструє сітьова модель виробничого процесу, час переходу виробу із сфери виробництва у сферу обігу визначається тривалістю критичного шляху виготовлення виробу, який і відповідає тривалості виробничого циклу. При цьому має місце паралельне виконання всіх часткових виробничих процесів, які не лежать на критичному шляху. Для того, щоб скоротити тривалість виробничого циклу і тим самим прискорити перехід виробу із сфери виробництва у сферу обігу, необхідно скоротити тривалість лише тих часткових виробничих процесів, які формують критичний шлях виготовлення виробу. Вкладення ресурсів у скорочення тривалості інших часткових виробничих процесів, які не лежать на критичному шляху не принесе очікуваного економічного результату. Супротив, доволі часто, локальне розв'язання проблеми скорочення тривалості виконання окремих часткових виробничих процесів, які не входять до критичного шляху веде до утворення диспропорцій у виробництві. Це проявляється у більш високій продуктивності окремих робочих місць, і як наслідок спричиняє економічно необґрунтоване зростання незавершеного виробництва, збільшуються між операційні перерви, що характеризує зниження ефективності виробництва. І, якщо приймати до уваги той факт, що скорочення тривалості будь яких часткових виробничих процесів вимагає певних затрат ресурсів то, при відсутності поліпшення кінцевих економічних результатів таке скорочення є економічно необґрунтованим і не доцільним.